

זבל מואמינים

גליון שבועי מבית 'בני אמונים'

פרשת קרח תשפ"ד שנה י | גליון מס' 540

ת.ד 102 בני ברק | פקס: 03-5055919
9139191@gmail.com

פרתחו שערים

דבר מוסד ונשיא 'בני אמונים'

"הבו גדל" בענינת אמן

על גדל מעלתה של ענינת אמן ידועים ומפורסמים דברי רבי יוסי אשר חזרו ונשנו פעמים בתלמוד, במסכת ברכות (ג ב) ובמסכת נזיר (סו ב): "גדול העונה אמן יותר מן המברך".

נתבונן רגע: הן אמירת ברכות דבר גדול ונשגב הוא! הברכות, כידוע, הן לב חיי הרוח היהודיים והן אלו שמגנות עלינו מסכנות המתרגשות ובאות לעולם. ועם כל זאת, ענינת אמן גדולה וחסובה יותר, וכפי הנראה אף סגלת הגנתה גדולה יותר, שהרי סתמו חכמים ואמרו: "גדול העונה אמן יותר מן המברך", משמע שהאמן גדולה במעלתה, גדולה בשכרה ואף גדולה בסגלת הגנתה.

המעמיק להתבונן יראה כי הכתוב עצמו כבר מרמז שהעונה אמן גדול מן המברך. שכן מדברי חכמים עולה כי הן החיוב לברך ברכת התורה והן החיוב לענות אמן אחריה ואחר כל הברכות, נדרשים מן הפסוק (דברים ח י): "כי שם ה' אקרא הבו גדל לאלקיני", וכפי שפרש רש"י (ברכות כא א ד"ה כ) שפך אמר משה לישראל: "כי שם ה' אקרא" - כששך אברך על התורה, אתם "הבו גדל לאלקיני" - בענינת אמן אחריה. בעוד הברכה עצמה מתארת בכתוב פקריאת שם ה' - "כי שם ה' אקרא", הרי שענינת אמן מתארת כהבאת גדל, "הבו גדל לאלקיני".

חשבתי להוסיף ולומר שבאומרו "גדול העונה אמן יותר מן המברך", רמזו לנו חכמים שכל עקרה של הברכה לא נועד אלא לענינת אמן. מכך שהגדילו את מעלת העונה אמן על מעלת המברך, אף שההזדמנות לענות אמן נוצרה בזכותו, נראה שענינת אמן היא המטרה, ואלו אמירת הברכה אינה אלא הדרך להגיע אליה. אפשר שאף זה נרמז בכתוב: "כי שם ה' אקרא" בברכה, כדי שהשומעים יתנו "גדל לאלקיני" בענינת אמן.

נחרת על לוח לבנו את קביעת חכמים על שגב מעלתה של ענינת אמן. וזכור כי מלה קטנה זו גדולה היא עד רום שמים! נאמין באמן, נרוץ ונחזיר אחריה בכל לבנו ויטב לנו בזה ובבא!

בקריאת "הבו גדל לאלקיני!"
שבת שלום,

298 213 מחולקין

בניני אמונים

בניני תבלה בפרשה

תפלת יעקב למען קרח

"ויקח קרח בן יצהר בן קהת בן לוי ודתו ואבירם בני אליאב ואון בן פלת בני ראובן" (א טו)

את הסבה שפרטה התורה את יחוסו של קרח רק עד לוי ולא הזכירה את שמו של יעקב, פרש רש"י (ע"פ תנחומא ד): "שבקש [יעקב] רחמים על עצמו שלא יזכר שמו על מחלקתם, שנאמר (בראשית מט ו): 'בקהלם אל תחד כבודי'. ויש להבין, מה הועיל יעקב בבקשתו זו, הרי גם אם שמו לא יזכר במפרש במחלקתו של קרח, הכל יודעים שקרח היה נכד נכדו?

פרש רבי יוסף פימר, רבה של סלוצק:

יעקב לא בקש להסתיר את העבדה שקרח נמנה עם צאצאיו, כי אם לבקש רחמים עליו שלא יחמר ענישו בשל היותו מצאצאיו ונושא את שמו. שלפי שאינו דומה ענישו של חוטא בן גדולים לענישו של הבא ממשפחה פחותה. אם "יזכר שמו" של יעקב "על מחלקתם", יחמר ענישו של קרח (דרשות רבנו יוסף מסלוצק).

"כל העולם כלו" - פלו ולא רבו

"ויקהלו על משה ועל אהרן ויאמרו אלהים רב לכם כי כל העדה כלם קדשים וכתובם ה' ומדוע תתנשאו על קהל ה'" (א טו)

בתפלת ראש השנה אנו מבקשים: "מלך על כל העולם פלו בכבודך", ומבאר הט"ז (או"ח תקפב א) שאף שאמרנו "כל העולם" אנו כופלים לומר "כלו", כדי להדגיש שגם אם בדרך כלל רבו של דבר נחשב ככלו (נזיר מב א), כאן אנו מבקשים שתתגלה מלכות ה' ב"כל העולם כלו", ולא רק ברבו.

על פי דברים אלו באר רבי שאול מאמסטרדם את פרוש רש"י על הכתוב שלפנינו באופן נפלא:

את הטענה "כי כל העדה כלם קדשים" מסביר רש"י (ע"פ תנחומא ד) "כלם שמעו דברים בסיני מפי הגבורה". מפני מה לא פרש רש"י בפשטות, שטענת קרח ועדתו היא שכל העדה נוהגים בקדשה כפי שהצטוו בפרשת קדושים (ויקרא יט ב): "קדשים תהיו כי קדוש אני?"

אלא, מכך שפפל הפתוב ואמר: "כל העדה כלם קדשים", עולה כי אין בקרב העדה אף אחד שאינו קדוש, ונתקשה רש"י - מנין ידעו זאת עדת קרח? לפיכך פרש שכונתם היתה על שמיעת "דברים בסיני מפי הגבורה", שלכך היה אכן שטף העם כלו (בגין אריאל).

תביעת הפניעה לה' - לפי מעלת האדם

"המעט מכם כי הבדיל אלהי ישראל אתכם מעדת ישראל להקריב אתכם אליו לעבד את עבדת משפן ה' ולעמוד לפני העדה לשרתם" (טו טז)

חכמים למדנו (ברכות לד ב, על פי רש"י שם ד"ה כהן) שפכל שהאדם גדול ומכבד יותר, כן גדולה יותר חובתו להשפיל ולהכניע עצמו. לפיכך, בעוד האדם מן השורה משתחוה בתפלת שמונה עשרה רק בברכות "אבות" ו"מודים" - בתחלתו ובסופו, כהן הגדול, לרב גדלתו, היה משתחוה גם בסוף כל אחת מברכות שמונה עשרה, ואלו המלך, שכבודו גדול מכלם, היה משתחוה אף בתחלתו. כך אף מצאנו במשה רבנו - שלפי שהיה גדול מכל אדם, היה ענו מכל אדם.

על פי זה, תרץ רבי פינחס הלוי הורביץ בעל ה'הפלאה', לשון תמוהה בכתוב שלפנינו:

מהי לשון "המעט מכם"? אם התכוון משה להוכיח את קרח ועדתו על כך שמקטינים הם את מעלת עבודת הלויים שזכו לה, היה לו לומר "המעט לכם", וכפי שאמר (לעיל פסוק ז) "רב לכם", ומדוע נאמר "המעט מכם"?

אלא שאוהי טענת משה לעדת קרח: "המעט מכם" - וכי כבר מעטתם מכבודכם כראוי למעמד הגדול שפכר זכותם לו כלויים? הרי כגדל השורה שבה זכותם בכך ש"הבדיל אלהי ישראל אתכם מעדת ישראל להקריב אתכם אליו", כך עליכם להשפיל עצמכם ולראות עצמכם כעבדים - "לעבד את עבדת משפן ה' ולעמד לפני העדה לשרתם", ומאחר שטרם עשיתם זאת היאך אתם מבקשים עתה לעלות בדרגה - "ובקשתם גם כהנה"? (פנים נפות)

המיליארדר הגוי שיענה אמן

הנוכחים, שאין טעם להוסיף מלה בנדון. המעלית עצרה והדגלים הפנו את חברי המשלחת למבואה שהובילה לטרקלין הישיבות המלכותי. העשר האגדי נבט מפל פנה. כל אדם שיצא מהמעלית זכה לקבלת פנים חמה מדיל שצב במקום וידע לנקב בשמו. משם הפנו כלם אל הטרקלין המפאָר שבו תתקיים מיד הפגישה המכרעת.

כמאה איש התקבצו סביב שלחן ארוך ומהדר. הדילים הושיבו אותם בסדר מתכנן שיצר ביניהם סוג של קבוצות דיון. בראש השלחן נצב פסא מלכותי, ממתין לכניסתו של המיליארדר הסינגפורי. הכל צפו בדריכות לכניסתו של האיש לצרך סגירת העסקה הענקית ובינתים דנו הצותים בפטרטים הסופיים. לפתע השלף הס באולם. המיליארדר נכנס פנימה במלוא הדרו. הוא התישב וסמן בידו להמשיך בשיחות.

עברו כמה דקות, ולפתע הרים המיליארדר את ידו ושקט השתרר באולם. הוא פנה לר' משה ולמרה ההפתעה בקש ממנו: "התכבד נא בשתייה ותעשה ברכה".

ר' משה היה אחוז תדהמה לנכח הבקשה ויצאת הדפן. הוא מזג לעצמו מים וברך בכונה ובקול רם: "ברוך אתה השם אלקינו מלה העולם, שהכל נהיה בדברו". המיליארדר הקשיב לברכה וענה בקול: "אמן!" ור' משה, במקום לבלע את המים, כמעט בלע את הלשון. 'מה מתרחש כאן?' חשב בלי קול. המיליארדר המשיך להפתיע ואמר: "תגיד לי, היית הבקר בבית הכנסת כאן בעיר?" "כן", השיב ר' משה. המיליארדר המשיך: "שממת לב לעבודה מוזהר? רב בית הכנסת כאן בסינגפור ממוצא אשכנזי, אבל הנסח פני המתפללים הוא דוקא נסח ספרד! ושמת לב לעוד אי התאמות בקהלה..."

מרב הלם כבר כמעט נשכחו המים מידיו של ר' משה. המיליארדר הבחין בתדהמה שעל פני כל הנוכחים והחליט לספר: "התימתתי כשהייתי ילד קטן, ויהודי עשיר וטוב לב החליט לאמץ אותי. אף פעם לא התגירתי אך מכין שגדלתי אצל יהודי, לעתים הייתי מתלווה אליו לבית הכנסת. מאז ומתמיד אני שומר על חבה גדולה ליהודים".

מאותו רגע ואילך התקדמה הפגישה לטובה. במהלכה כבד המיליארדר את ר' משה והאיר לו פנים באפן נדיר, עד שהעסקה הגדולה נסגרה לשביעות רצון כל הצדדים.

כשחזר ר' משה לארצות הברית, תאר את ההתרחשות למקורביו וסיים בהשתאות: "רק לחשב על כך שאיש העסקים המקומי חשש שהעשיר יראה אותי ככפה... עלינו פיהודים שומרי תורה ומצוות לשמר על הידישקייט מפל משמר ולא לחשש שנפסיד מאה. הנה, אני רק הרוחתי!"

'סימנא טבא' פרשת לך לך

גיר ברחוב בפעם הראשונה הוא קנס כספי גבוה בערך השווה לכשלוש אלפים שקלים. אם חלילה יעז שוב לחזור על מעשיו - יאלץ העבריין לעבד כמנקה רחובות במשך שלושה חדשים!

מרגע הנחיתה החל משא ומתן אינטנסיבי. חברי המשלחת השתתפו באינספור פגישות ודיונים חד-תחתיים מבקר ועד ליל, משך כמה ימים רצופים.

כל יום שחלף הלכה העסקה ונרקמה לפרטי פרטים. לקראת היום האחרון נותר רק לסגור קצוות ולהעריך לפגישת הסכום עם האיש העשיר ביותר בסינגפור. מדבר היה בפגישה גורלית ומכרעת, שהצלחת העסקה תלויה בה. טעות קטנה, והמאמצים האדירים שהשקיעו בבגית העסקה המרופכת עלולים לרדת לטמיון.

כאמור, בסינגפור, כמו ברב מדינות המזרח הרחוק, קיימת תרבות משרשת וחזקה של טקסים שונים שעליהם אסור לדלג, גם כאשר הנצב למולף הוא אמריקני או שוויצרי. זו הייתה אפוא הסבה לחויניות ההכרות של המשלחת עם כללי הטקס. ואכן חברי המשלחת הכינו את עצמם ושגנו היטב את הפללים המחייבים.

היום המיחל הגיע. חברי המשלחת התייצבו בשעה היעודה למרגלות מגדל המשרדים שבו אמורה הייתה הפגישה להתקיים. בעמדם בלובי הכניסה המפאָר, סמוך לשורת המעליות, פגשו חברי המשלחת את אחד המקומיים, שגם הוא היה שתף לעסקה. הוא נגש לר' משה ובקש ממנו באדיבות אך בנחרצות להסיר את הכפה. "הדבר הזה שכבודו לובש", הבהיר האיש, "עלול להתפרש בצורה לא נכונה. אני לא מבקש חלילה מכבודו לזרק את הכובע הזה. רק להניחו בכיס".

"אני נשאר עם הכפה", אמר ר' משה, "אף אין לך מה לדאג, בעזרת השם הכל יתנהל כשורה".

איש העסקים המקומי נלחץ. "בכל זאת. אבקש מכבודו לשקל זאת שוב, ולהסיר את הכפה. אנחנו מדברים על עסקה גדולה וחשובה מאד! למה לתת לדברים קטנים להרס אותה?"

ר' משה הבהיר שוב בקול צלול ובאפן חד-משמעי: "את הכפה אינני מוריד בשום אופן". מתח הרגש באויר. פני האנשים שגדחסו למעלית היו מטורדות, אך מבע פניו התקיר והחד-משמעי של ר' משה הבהיר לכל

משפחת וולפסון מארצות הברית ידועה כמשפחת נדיבים התומכת במוסדות תורה וביזמונות קרוב תורניות ברחבי העולם.

אחד מבני המשפחה, ר' משה וולפסון, יצא במסגרת עסקיו יחד עם קבוצת משקיעים מארצות הברית אל סינגפור, מדינה במזרח הרחוק, שעל אף ממדיה הזעירים הרי היא בעלת מעמד נכבד בפלכלה הבינלאומית.

איש העסקים המקומי נלחץ. "בכל זאת. אבקש מכבודו לשקל זאת שוב, ולהסיר את הכפה. אנחנו מדברים על עסקה גדולה וחשובה מאד! למה לתת לדברים קטנים להרס אותה?"

ר' משה הבהיר שוב בקול צלול ובאפן חד-משמעי: "את הכפה אינני מוריד בשום אופן."

מטרת הנסיעה הייתה חתימה על עסקת ענק שעתידה היתה להניב רווחים גדולים. עוד לפני היציאה הכינו את חברי המשלחת והנחו אותם על אודות כללי ההתנהגות המקבילים בסינגפור.

היה צרך בהנחיות מיוחדות משום שסינגפור ידועה בחקים גקשים הנאכפים באדיקות באפן שאינו מקבל במדינות אחרות. לכן חשוב שהמקבאים במדינה ידעו מה לעשות וממה חשוב להמנע. גם אדם ישר דרך לחלוטין, אם ימצא משליך גיר ברחוב, הוא פושע לפי החק בארץ זו. העגש על השלכת

דין העומד באמצע הפרק

שמע ברכה בעודו מברך ברכות קריאת שמע או בעודו קורא את שמע, אם עומד באמצע פרק, לא יפסיק לעניית אמן אחר ברכות, מלבד אחר ברכות "הא-ל הקדוש" ו"שומע תפלה" הנשמעות מפני שליח הצבור החוזר על התפלה! ואולם יש הסוברים שגם לעניית אמן על ברכות אלו אין להפסיק.

כתב שאחר שהזהר"ק (נילף רפה ב) מפליג מאד בחמרת עונו של השומע ברכה ואינו עונה אמן אחריה, לפיכך אף העומד באמצע קריאת שמע וברכותיה יש לו לענות אמן על כל ברכה ששומע. ואולם ראה בלקט הקמח החדש' (שם יג) שכתב שפונת הזהר"ק היא רק למי ששומע ברכה במקום שרשאי להפסיק. וראה בספר 'דעת תורה' (סו ג) שהביא בשם ספר 'תפארת מנחם' [לרבי מנחם מנדל שפרנק ראב"ד טיסמניץ] שרק העומד באמצע פרשה ראשונה של שמע לא יפסיק לעניית אמן, לפי שחייב אמירתה הוא מדאורייתא, אבל העומד באמצע שאר פרשיות, או באמצע ברכות קריאת שמע, יכול להפסיק ולענות אמן אחר כל הברכות שאומר השליח צבור.

2. ה'בית יוסף' (שם) סובר שהבבלי שלא הביא הלכה זו חולק על הירושלמי, ולכך אין להפסיק לעניית אמינים אלו. וכן פסקו הגב' איש חי' (פרשת שמות אות ו) וה'כף החיים' (שם כג).

להפסיק לעניית אמן אחר ברכת "שים שלום", לפי שהירושלמי עצמו לא פרש את הטעם לכך שיש להפסיק לעניית אמן אחר ברכות "הא-ל הקדוש" ו"שומע תפלה", ואפשר שיש טעם אחר לחשיבות אמינים אלו שאינו שייך בברכת "שים שלום". לאור זאת הסיק בשו"ת 'שאל שלמה' (סי ב) שאין להפסיק לעניית אמן על ברכת "מקדש השבת" שבתפלת העמידה של שבת, על אף שהיא סיום הברכה האמצעית ויש מקום להשוותה לברכת "שומע תפלה", שכן כאמור כבר פסק ה'מגן אברהם' שאין להוסיף על הברכות המזכרות בירושלמי, לפי שלא התפרשה הסבה לחשיבותן. ואולם בשו"ת 'שבט הקהתי' (ה"ג סי"ט מט) כתב שאף אם גזל בתר טעמא, יש לומר שאין להשוות את ברכת "מקדש השבת" לברכת "שומע תפלה", לפי שבשבת אין ברכות אמצעיות מלבד "מקדש השבת", ואף אינה ברכה כוללת על קבלת התפלה, ולכך אין להשוותה ל"שומע תפלה". וראה בספר 'אשי ישראל' (פרק לב הערה סז) שבעל 'דרך

אמונה' הוכיח מתוספות ברכות (כא ב ד"ה עד) שאין לענות אמן על ברכת "מקדש השבת".

בספר 'זיירות שמשון' (שם על מג"א ס"ק ה)

1. רמ"א (סו ג) מירושלמי ברכות (ד ו), וכן פסקו השו"ע הרב (סו ה) וה'משנה ברורה' (שם כא). ברכת "הא-ל הקדוש" היא סיום שלש ברכות ראשונות בתפלת שמונה עשרה, וברכת "שומע תפלה" היא סיום ברכות אמצעיות והיא אף ברכה כוללת על קבלת התפלה, ולכן יש חשיבות מיוחדת לאמן שעונים אחריהן (בית יוסף' שם, בשם מהר"א אבוהב).

ב'לבוש' (שם ב) מביא בשם "יש אומרים" שיש להפסיק אף לעניית אמן אחר ברכת "שים שלום" לפי שהיא סיום התפלה. ואולם כתב ה'משנה ברורה' (שם) שהספיקו הפוסקים שאין להפסיק כי אם לברכות "הא-ל הקדוש" ו"שומע תפלה". הטעם שאין להפסיק לעניית אמן אחר ברכת "שים שלום", אף שהיא סיום התפלה, הביא ה'מגן אברהם' (שם ז) בשם ה'דברי חמודות' (ברכות ג נו), לפי שאף אם לא יפסיק

לענותה לא יפסיד אמן זו, שכן אמן שאומר היחיד ב'עושה שלום' שבסיום שמונה עשרה, נחשבת כעניית אמן אף אחר ברכת "שים שלום".

ואולם ה'מגן אברהם' עצמו מסיק (שם) שאין

מיחל להצלחה?

זה הזמן לנקוט יזמה, להפנות עם מזכיי הרבים ולהצטרף לסגל 'נבאי אמן' המעטרים את בתי הכנסיות ברחבי הארץ, וזוכים כעדותם האיטית לראות ברכות וישועות בחייהם.

מענין להצטרף?

נא מלא את הטפס במכשיר 'נדרים פלוס', ואנו נצר עמך אי"ה קשר לשליחת חמרים.

בין ממלאי הטפס תתקיים אי"ה הגרלה על זכות לנסיעה משפחתית לתפלה במקומות הקדושים, במיניבוס מפאר.

יהודי יקר!

השל"ה הק' (מסכת תמיד אות פ) כותב: "מי שמוכח לכול ברכה וברכה היוצאת מפני המברך ועונה אמן בכונה כדינו, גורם למעלה קדשה הרבה מאד, ומשפיע שפע רב טוב לכל העולמות, כי הוא פותח המקור העליון מקור מים חיים, כמו שפותח המעין להשקות לכל הצריכים השקאה..."

יחוד ה' מונע מגפה

"וישב אהרן אל משה אל פתח אהל מועד והמגפה נעצרה" (ז טו)
מספר רבי יוסף גג', מחכמי ורנגי העיר תוניס:

בעת שפקדה מגפה את עירי בשנת תר"י אמרתי לבני קהלתי כי יחוד שני השמות הקדושים, הוי"ה ואדנות, בתפלה - בכוח להביא לעצירת המגפה. דבר זה אף נרמז בנסח התחנון הנאמר בשני וחמישי: "והסר ממנו מכת המוות" - ראשי התבות בגימטריה צ"א,

בגימטריה של שמות הוי"ה ואדנות. בחסדי שמים, כאשר עשו כן ועצרה המגפה.

וכבר למדונו חכמים (זהר פנחס רכט א) ששמות אלו מתיחדים בפנינו בעצנת אמן שהיא גימטריה של שמות הוי"ה ואדנות. ובארו שלקך קבעו חכמים (ברכות נג ב) כי "גדול העונה אמן יותר מהמברך", לפי שהמברך אינו מזכיר אלא שם אחד - הוי"ה, ואילו העונה אמן מיחד בפיו את שני השמות כאחד (ע"פ הגש"פ פי המדבר' [ליורנו תר"ד] ד"ה הללו את ה').

שערי גן עדן

ענית אמן במשנת בעל ההלוא

רבי חיים משה מנדל זצ"ל

רבי חיים משה מנדל

ד' בתמוז תשנ"ו

רבי חיים משה מנדל נולד בשנת תרס"ה בעירה ביסטריץ שברומניה, לאביו רבי מאיר יוסף שהיה גדול בתורה ועובד ה' נשגב.

משחר ילדותו שקד על תלמודו ונפשו ערגה לעולמות טמירים. לאחר הגיעו לעל מצוות נכנס ללמד בישיבתו של רבי שלמה זלמן אולמן רבה של ביסטריץ, ואף קבל תורה מפי רבי עזריאל בודנר מדיני העיר שאותו החשיב כרבו המובהק. כשהתבגר נסע ללמד אצל בעל הקרן לדוד, ומשם המשיך לסעקלהיד, לישיבתו של רבי יהודה סגל רוזנר הי"ד בעל האמרי יהודה. כבר בשנת בחרותו שלט בש"ס ובשלחן ערוך, ואף החל לעסק בחשאי בתורת הסוד.

לאחר נישואיו עם בתו של רבי ישראל גולדמן שכהן כדן בגרוסרדין, עבר הרב מנדל להתגורר בסמוך לבית חותנו, שם נתמנה אף הוא לכהן כדן בעיר. במהלך מלחמת העולם השנייה נשלח למחנה עבודה ברומניה. תנאי המחיה הקשים ועבודות הפרך פגעו קשות בבריאותו, וכל ימיו סבל מכך ויסורים.

בשנת תש"ט עלה לארץ, ולאחר כמה חדשי מגורים בצפת עבר להתגורר בבני ברק, שם התגבשה סביבו קהלה של אודים מצלים מאש אשר מצאו נחם ומזור בקרבתו.

כל ימיו הסתיר הרב מנדל את גדלותו והשגותיו, ואולם בשלוש עשרה שנות חייו האחרונות התפרסם שמו, ביתו הפך אבן שואבת לרבים ורבים נושעו מברכותיו. בליל ששי ערש"ק פרשת חקת, ד' בתמוז, הסתלק לבית עולמו ונטמן בהר המנוחות בירושלים.

להקפיד לענות אמן כי יש שאינם עונים אמן כלל, ויש שעונים בבת אחת: אמן מודים אנהנו לך, ואין מפסיקים אחר ענית אמן כדי להדגיש שהאמן נאמרת על הברכה, ואין לה שיכות לתפלת מודים" (פמבאר ב'משנה ברוך'ה' ככד כה).

סגולה לישועה

כאשר בא אליו פעם יהודי אשר היה זקוק לישועה, המליץ לו הרב מנדל לעורר את רעיו וידידיו לענות אמן אחר ברכות הגאולה. משעשה האיש כדבריו, זכה אכן לישועה (נוטרי אמן' ח"ב עמ' כא).

כל אמן מקרבת את הגאולה

בענין זה היה הרב מנדל מוסיף ואומר כי אמן ענית אמן אחר ברכת הגאולה מסגלת ביותר לקרוב הגאולה, אף יש לדעת כי כל ענית אמן מקרבת את הגאולה, ופועלת גדולות ונצורות בעולמות העליונים (קבץ צהר' שם).

אמן אחר ברפת "אשר יצר"

בכל עת שהיה הרב מנדל מברך את ברפת "אשר יצר" היה מקפיד שיהיה מי שיענה אמן בכונה אחר ברכתו, בהדגישו כי זמן זה הוא "עת רצון להתברך" (הראה לענו' עמ' 389).

תחית המתים תלויה באמן

מדברי הזהר הק' (גילף רפה ב) עולה כי כל מי שאינו נזהר בענית אמן כהלכתה אינו זוכה לקום בתחית המתים. הרב מנדל הביא רמז נפלא לכך בשם רבו, רבי שלמה זלמן אולמן, רבה של ביסטריץ עיר הולדתו, מן הכתוב (דברים לב לט): "אני אמית ואחיה": כאשר נחבר את האותיות השניות בכתוב זה, מהסוף להתחלה, נקבל את המלה 'אמן', ומכאן רמז שהזכיה ל"אחיה", לאחר "אני אמית", תלויה בהקפדה על ענית אמן (הראה לענו' עמ' 430).

עורר לענות אמן כהלכה

רבי חיים משה מנדל היה מרבה לעורר את מתפללי בית מדרשו להקפיד על ענית אמן כהלכה. בכל עת שנשמעה ברכה בבית מדרשו היה מגביה קולו בענית אמן, כדי לעורר את הצבור לענות אמן כהלכה (הראה לענו' עמ' 181).

אמן על ברכות הגאולה

כתבו הקדמונים (ראה דרך משה' ליום יא) שהגאולה מתעכבת לפי שרבים מזלזלים מבלי משים בענית אמן על הברכות שבהן מבקשים אנו על הגאולה: על ברפת "המחזיר שכינתו לציון", לפי שנחפזים לומר מודים ורבנן אחריה, ועל "הפורש סכת שלום", לפי שיש הנוהגים לומר אחריה "ושמרו", ואף הם מתוך חפזונם שוכחים לענות אמן אחריה.

אם בכל ענית אמן היה קולו של הרב מנדל מתנשא מעל קולות המתפללים, הרי שבענית אמן אחר ברכות אלו, זעו פתלי בית המדרש מקול עניתו, וזאת כדי להסב את תשומת לב המתפללים לבל ישכחו לענות אמנים אלו (הראה לענו' שם).

הבקשה שפרסמה בשמו

אף את שליחי הצבור היה הרב מנדל מעורר שימתינו אחר ברפת "המחזיר שכינתו לציון" ולא יתחילו מיד בברפת מודים, כדי שיוכל הצבור לענות אמן פדיו. בהקשר לכך, לאחר פטירתו פרסמו הדברים דלהלן על פי בקשתו (קבץ צהר' ח"ו, עמ' שצח):

"נתבקשתי על ידי הרה"צ רבי חיים משה מנדל זצוק"ל, לפרסם ברבים להמתין מעט בסיום ברפת 'המחזיר שכינתו לציון' כדי שהצבור יוכל לענות אמן פדיו. ועל הצבור